

Valtiovarainministeriö

Tarkastuskertomus 9/2020 Finanssipolitiikan ja työllisyyspolitiikan yhteensovittaminen

Jälkiseurantaraportti

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tehnyt vakiomenettelyn mukaisesti jälkiseurannan Finanssipolitiikan ja työllisyyspolitiikan yhteensovittaminen (9/2020) finanssipolitiikan tarkastuksesta.

Jälkiseurantaraportissa selvitetään, miten tarkastuksen kohteena oleva asia on kehittynyt ja mihin toimiin tarkastuskertomuksessa annettujen suositusten ja muiden kannanottojen perusteella on ryhdytty. Raportin tietoja hyödynnetään raportoitaessa vuosittain eduskunnalle olennaisista tarkastushavainnoista sekä viraston tarkastustoiminnan kohdentamisessa.

1 Jälkiseurannan toteutus

Jälkiseurannassa selvitettiin, miten tarkastuskertomuksen suositukset ja muut kannanotoissa esitetyt asiat on otettu huomioon. Jälkiseurannassa selvitettiin:

- Millä tavalla valtiovarainministeriö on toteuttanut tarkastuskertomuksessa annettua suositusta tuottaen säännöllisesti kooste työllisyystoimista yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa?
- Onko valtiovarainministeriö laatinut koostetta työllisyystoimista? Jos on, niin millainen kooste on?
- Millaista yhteistyötä valtiovarainministeriö on tehnyt työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa koosteen laatimiseksi?

Jälkiseuranta toteutettiin pyytämällä valtiovarainministeriöllä selvitys, millä tavalla valtiovarainministeriö on toteuttanut tarkastuskertomuksessa annettuja suosituksia. Lisäksi jälkiseurannassa tarkasteltiin julkisen talouden suunnitelmaa sekä valtiovarainministeriön laatimia muistiotia.

Jälkiseuranta toteutettiin suunnitelman mukaisesti.

2 Jälkiseurannan havainnot

2.1 Valtiovarainministeriö on laatinut koosteen työllisyystoimista yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa

Tarkastuksessa suositeltiin, että valtiovarainministeriö tuottaa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa säännöllisesti koosteen työllisyystoimista. Se voi esimerkiksi olla yhteenveto, joka sisältää tiedot tehtyjen toimien kustannuksista, työllisyysvaikutuksista sekä yksilöiden tai kotitalouksien tulo- ja menovaikutuksista. Suosituksen perusteena oli havainto siitä, että työllisyystoimia valmistellaan useissa eri ministeriöissä, eikä niitä juurikaan tarkasteltu kokonaisuutena.

Valtiovarainministeriö kertoo selvityksessään, että valtiovarainministeriön budjettiosaston rakenneyksikkö on tehnyt seuranta-eri toimenpiteiden työllisyysvaikutuksista, työllisyyden vaikutuksista julkiseen talouteen ja työllisyystoimenpiteiden kustannuksista. Vaikutusarvioita ja niiden koosteita on laadittu julkisen talouden suunnitelman riittä, budjettiriittä ja hallituskaudenpuolivälitarkastelua varten hallituksen käyttöön. Lisäksi valtiovarainministeriö kertoo laativansa koosteen työllisyystoimien kokonaistilanteesta aina pyydettyä esimerkiksi eduskunnan valiokunnille.

Antamassaan selvityksessä valtiovarainministeriö kertoo myös työllisyystoimiin liittyvistä vaikutusarviointikäytännöistään ja siitä, millaista kehitystä ministeriö on pyrkinyt edistämään. Valtiovarainministeriö näkee rajalliset resurssit haasteeksi vaikutusarvioiden osalta. Työllisyystoimien vaikutuksia julkiseen talouteen arvioidaan pääasiassa valtiovarainministeriössä, koska sinne on kertynyt eniten asiaan liittyvää osaamista.

Valtiovarainministeriö toteaa, että suosituksen toimeenpano on vahvistanut edelleen ministeriöiden välistä yhteistyötä, joka mahdollistaa resurssien jakamisen sekä tuo yhteen erilaisia näkökulmia ja osaamista.

Jälkiseurannan perusteella voidaan sanoa, että työllisyystoimien kokonaisuusien koostamista on tullut lisää. Selvityksen perusteella tarkastusviraston suositus ei kuitenkaan täysin toteudu siinä merkityksessä, jossa valtiovarainministeriö säännöllisesti laatisi tietynsisältöisen koosteen hallituksen työllisyystoimista. Suositus toteutuu siltä osin, että valtiovarainministeriö on koonnut työllisyystoimia koskevia tietoja ja laatinut niistä koosteen pyydettäessä. Puoliväliriiheen vuonna 2021 tehty kooste¹ on laadittu hallituksen aiemmin päättämistä ja linjaamista työllisyyttä kasvattavista toimista. Vuonna 2022 tehty kooste² on taas laadittu 2022–2025 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä sovitusta työllisyystoimista. Koska koosteet on laadittu koskemaan kyseisessä ajankohdassa käsitellyssä olleita toimia, niiden perusteella ei muodostu kattavaa kuvaa hallituskauden työllisyystoimien kokonaisuudesta ja vaikutuksista julkiseen talouteen.

Usean hallituskauden aikana työllisyystoimet ovat olleet keskeinen keino, jolla julkista taloutta on pyritty tasapainottamaan. Tästä syystä työllisyystoimien arviointi erityisesti julkisen talouden näkökulmasta ja tiedon koostaminen työllisyystoimista hallituskauden ajalta kokonaiskuvan muodostamiseksi on erityisen tärkeää. Koosteen olisi hyvä sisältää hallituskauden ajalta niin uudet päätetyt toimet kuin aiemmin päätetyt työllisyystoimet, jotta työllisyystoimien kokonaisuus, niiden vaikutukset ja suhde toisiinsa olisivat paremmin hahmotettavissa. VTV:n finanssipolitiikan valvonta on esimerkiksi raportissaan koonnut tietoja työllisyystoimien nettovaikutuksista 2019–2023 hallituskauden ajalta tavalla, joka antaa esimerkin siitä, millainen kooste työllisyystoimien kokonaisuudesta olisi mahdollista tehdä.³

3 Yhteenvedo ja jatkotoimet

Tarkastuksen kohteena oli työllisyyspolitiikan toimien valmistelu julkisen talouden kestävyuden näkökulmasta sekä työllisyyteen liittyvien finanssipolitiikan toimien valmistelu. Tarkastuksen tavoitteena oli varmistaa, että työllisyyspolitiikan ja finanssipolitiikan tavoitteet muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden ja että tavoitteita asetettaessa ja toimia valittaessa hyödynnetään kattavasti saatavilla olevaa tietoa. Tarkastuksessa todettiin, että työllisyystoimia valmistellaan useissa eri ministeriöissä, eikä niitä juurikaan tarkasteltu kokonaisuutena. Havainnon perusteella suositeltiin, että valtiovarainministeriö laatisi säännöllisesti koosteen työllisyystoimista yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Jälkiseurannan perusteella tarkastuskohteessa on tapahtunut tarkastuksen suositusten ja kannanottojen suuntaista kehitystä. Valtiovarainministeriö on laatinut erilaisia koosteita työllisyystoimista ja niiden vaikutuksista julkiseen talouteen. Työllisyystoimista laadittavaa koostetta on syytä kuitenkin kehittää edelleen niin, että se kattaisi kaikki suunnitellut ja toimeenpannut työllisyystoimet. Myös koosteen laatimisen säännöllisyyteen olisi hyvä kiinnittää huomiota.

¹ <https://vm.fi/documents/10623/51744721/2021-04-29+Ty%C3%B6llisyystoimet+ja+julkinen+talous+final.pdf/4c4f3711-e083-39d6-92ab-d39718bdcb40/2021-04-29+Ty%C3%B6llisyystoimet+ja+julkinen+talous+final.pdf?t=1619770846506>

² [https://valtioneuvosto.fi/documents/1410877/104583605/2022-02-11+110+me+lista+ja+julkinen+talous+\(1\).pdf/d3a08292-0b91-3a91-5b0a-af769f0f3fab/2022-02-11+110+me+lista+ja+julkinen+talous+\(1\).pdf?t=1665064127607](https://valtioneuvosto.fi/documents/1410877/104583605/2022-02-11+110+me+lista+ja+julkinen+talous+(1).pdf/d3a08292-0b91-3a91-5b0a-af769f0f3fab/2022-02-11+110+me+lista+ja+julkinen+talous+(1).pdf?t=1665064127607)

³ Taulukko 8: Hallituksen työllisyystoimien vaikutus julkiseen talouteen. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2019–2022. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/12/vtv-erilliskertomus-fipo-valvonnan-ja-tarkastuksen-vaalikausiraportti-2019-2022-K252022vp.pdf>

Valtiovarainministeriössä tähän mennessä toteutetut ja työn alla olevat toimenpiteet ovat tarkastusviraston näkökulmasta riittäviä havaittujen kehittämistarpeiden täyttämiseksi. Jälkiseurantaa ei ole tarvetta jatkaa. VTV:n finanssipolitiikan valvonta arvioi työllisyystoimien julkistaloudellisista vaikutuksista esitettyjä tietoja osana säännöllistä valvontatyötä.

Teemu Kalijärvi
tarkastuspäällikkö

Pälvi Polojärvi
ylitarkastaja